

ปลาหมอตายเพราะปาก

สังกถา ว่าด้วยความจริง

**พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธรรมจิตโต)
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร**

สัจจกถา
ว่าด้วยความจริง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

(ป.ธ.๘,ศ.,ดร.,ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, อัครมหาบัณฑิต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาส วรวิหาร

ประธานศูนย์พระปริยัตินิเทศก์แห่งคณะสงฆ์

ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมเทศนา

แสดงในพิธีบำเพ็ญกุศลครบ ๑๐๐ วัน (สตมวาร)

อุทิศถวาย พระธรรมมังคลาจารย์ วิ. (ประยงค์ ปิยวณฺโณ วรณประดิษฐ์)

อดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๒ อดีตเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร

ณ ศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาขายน้ำ) วัดโสธรวราราม วรวิหาร

ต.หน้าเมือง อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา

เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔

สัจจกถา ว่าด้วยความจริง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

(ป.ธ.๙,ศ.,ดร.,ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, อัครมหาบัณฑิต)

กรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร

ประธานศูนย์พระปริยัตินิตเทศก์แห่งประเทศไทย

ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสำคัญ : พระธรรมเทศนา แสดงในพิธีบำเพ็ญกุศลครบ ๑๐๐ วัน (สดมวาร) อุทิศถวาย พระธรรมมิ่งคุณอาจารย์ วิ. (ประยูรค์ ปิยวณฺโณ วรณประดิษฐ์) อดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๒ อดีตเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร ณ ศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาชาयน้ำ) วัดโสธรวราราม วรวิหาร ต.หน้าเมือง อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔

วัตถุประสงค์ : - เพื่อเป็นคลัง ศูนย์การเรียนรู้ และเป็นต้นแบบ การแสดงพระธรรมเทศนา ปาฐกถา ธรรมกถา สัมโมทนียกถา และอื่นๆ ในพระพรหมบัณฑิต
- เป็นธรรมวิทยาทาน

บรรณาธิการ : พระพรหมบัณฑิต

จัด/พิมพ์/แบบปก : พระมหาผล วิชฺญูจสมฺโณ

ตรวจทาน : พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ, พระมหาผล วิชฺญูจสมฺโณ, พระปลัดยรรยง ยสวฑฺฒโก, พระประสงค์ จิตธมฺโม, สมัชฌญา เลิศชนะการ (ศา)

ติดต่อ : สำนักงานประชาสัมพันธ์วัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร โทร. ๐๒-๔๖๖-๑๖๙๓

Website : www.watprayoon.com

สำนักพิมพ์ : องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาส

สังจกถา
ว่าด้วยความจริง

พระพรหมบัณฑิต

(ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.๙,ศ.,ดธ.,ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์,อัครมหาบัณฑิต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

ประธานศูนย์พระปริยัตินิเทศก์แห่งคณะสงฆ์

ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

อุปนายกสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัจจกถา ว่าด้วยความจริง*

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
(ป.ธ.๙, ศ., ดร., ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, อัครมหาบัณฑิต)
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก
เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
ประธานศูนย์พระปริยัตินิตเทศก์แห่งคณะสงฆ์
ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ
อุปนายกสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สจเจ อตเถ จ ธมฺเม จ อหุ สนฺโต ปตฺติจฺจิตาติ ฯ

เถรภาษิต (ขุ. เถร. ๒๖/๔๓๔.)

ณ บัดนี้ จักรับประทานแสดงพระธรรมเทศนาในสัจจกถา ว่าด้วยความจริง เพื่อเป็นเครื่องประดับประคองฉลองศรัทธา ระดับปัญญาบารมี อนุโมทนากุศลบุญราศีส่วนทักษิณานุประทาน ในการบำเพ็ญกุศลสดมวารครบ ๑๐๐ วัน อุทิศถวายพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์ (ประยงค์ ปิยวณฺโณ) อดีตเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร และอดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๒ ซึ่งคณะสงฆ์และศิษยานุศิษย์อุบาสกอุบาสิกา วัดโสธรวราราม ได้พร้อมใจกันจัดขึ้นโดยที่สมเด็จพะกนิษฐาธิราชเจ้า

* พระธรรมเทศนาแสดงในพิธีบำเพ็ญกุศลครบ ๑๐๐ วัน (สดมวาร) อุทิศถวาย พระธรรมมังคลาจารย์ว. (ประยงค์ ปิยวณฺโณ วรรมณฺเฑชะ) อดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๒ อดีตเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร ณ ศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาขายน้า) วัดโสธรวราราม วรวิหาร ต.หน้าเมือง อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔

สัจจกถา ว่าด้วยความจริง

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานผ้าไตร อันทำให้การบำเพ็ญกุศลวันนี้อยิ่งใหญ่สอดคล้องกับพระบาลีในติโรกฐตสูตรที่ว่า “เปตาน ปุชา จ กตา อุหารา” แปลความว่า “การบูชาท่านผู้ล่วงลับไปแล้วได้กระทำอย่างโอฬาร”

การบูชาอันโอฬารนี้เกิดจากความสำนึกแห่งกตัญญูทเวทิตี ที่มีต่อท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์ ผู้อุทิศตนเพื่อการบำเพ็ญทิตานุทิตประโยชน์แก่ประเทศชาติ พระพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอนเอกประการ ทั้งนี้เพราะท่านเจ้าคุณเป็นพระมหาเถระรัตตัญญูผู้มีชีวิตอยู่ในโลกนี้นานถึง ๙๕ ปี ๕ เดือน จึงมีเวลายาวนานเกือบศตวรรษในการพัฒนาตนให้เพียบพร้อมด้วยอรรถทิตสมบัตติและปรทิตปฏิบัติ

คุณสมบัตติส่วนอรรถทิตสมบัตติ เกิดจากการศึกษาพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ คุณสมบัตติข้อนี้เกิดจากความใส่ใจในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ดังที่ปรากฏว่า ท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์ มีนามเดิมว่า ประยงค์ วรรณประดิษฐ์ ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ณ วัดท่าสะอ้าน อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ท่านเจ้าคุณได้ศึกษาพระปริยัตธรรม จนสามารถสอบได้นักธรรมชั้นเอกและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานไปพร้อมกัน

ในส่วนปรทิตปฏิบัติคือการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นนั้น ท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์เริ่มรับภาระพระศาสนาด้วยการเป็นรองเจ้าอาวาสวัดท่าสะอ้าน เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นเจ้าคณะตำบลบางวัว เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๘

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

เป็นเจ้าอาวาสวัดท่าเสาอาน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นเจ้าคณะอำเภอบางปะกง
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ และได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒

ท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยอัตตหิตสมบัติ
และปรหิตปฏิบัติ ดังพรรณนามาจึงประสบความสำเร็จในการปฏิบัติศาสนกิจ
ในทุกตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับหมาย โดยที่ว่าเมื่อได้รับมอบหน้าที่ใดก็ทำให้
ดีที่สุด ดังที่ขงจื้อกล่าวว่า “ให้ขงจื้อทำอะไรจะไรจะทำให้ดีที่สุด ให้ขงจื้อเลี้ยง
ม้า ม้าจะต้องอ้วน ให้ขงจื้อเป็นเสนาบดีกระทรวงการคลัง เงินจะต้องเต็ม
คลัง” และขงจื้อยังกล่าวอีกว่า “อย่าหวังว่าใครไม่รู้ว่าท่านเก่ง หรือมีความ
สามารถหรือไม่ หวังแต่ว่าสักวันหนึ่งเมื่อคนเขายกย่องท่าน เลื่อนตำแหน่ง
ให้ท่าน ท่านมีความเก่งและความสามารถ สมกับที่เขายกย่องท่าน เลื่อน
ตำแหน่งให้ท่านหรือเปล่า” ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด “ธมฺมมฺญฺเจ รุจฺจจริตํ บุคฺค
คฺวรปฏิบัติธรรมะให้สุจริต” คือทำธรรมะ คือหน้าที่ อย่าให้บกพร่องต่อหน้าที่
อย่าละทิ้งหน้าที่ และอย่าทุจริตต่อหน้าที่

ด้วยเหตุที่ท่านเจ้าคุณทำหน้าที่เจ้าอาวาสวัดราชฎร์คือวัดท่าเสาอาน
และเจ้าคณะอำเภอบางปะกงได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ท่านจึงได้รับพระ
บัญชาแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามแห่งนี้ ซึ่งเป็นพระอารามหลวง
ประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา และเป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่ว
ประเทศที่หลั่งไหลกันมาบำเพ็ญบุญกุศลอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายท่านเจ้าคุณ
ได้บริหารกิจการของพระอารามแห่งนี้ให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยดี ท่านปกครอง
ดูแลพระภิกษุสามเณรนับร้อยรูป ให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย
ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา

สังจกถา ว่าด้วยความจริง

รวมทั้งการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ท่านบริหารงบประมาณรายได้ของวัดอย่างโปร่งใสเพื่อใช้ในกิจการต่างๆของวัด เช่น การก่อสร้างอาคารเสนาสนะสำคัญภายในพระอาราม การอุปถัมภ์การศึกษาของโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จนได้เป็นโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำและโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน

ท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์ประสบความสำเร็จ ในการบริหารกิจการพระศาสนาตั้งพรรณมานั้นก็เพราะอาศัยคุณธรรมสำคัญคือความซื่อสัตย์ ซึ่งแสดงออกเป็นการพูดจริงทำจริงตามลักษณะนิสัยของท่าน ข้อนี้สอดคล้องต้องตามพระบาลีนิกเขปบทที่ยกไว้ ณ เบื้องต้นว่า “**สจฺเจ อตฺเตจ รมฺเม จ อหุ สนฺโต ปติฏฺฐิตา**” แปลความว่า “**คนดีทั้งหลายตั้งมั่นอยู่ในสัจจะ ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม**” พระวังคีสะได้กล่าวเกราะภาชิตน์ในที่เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเท่ากับว่าเกราะภาชิตน์ได้รับการรับรองจากพระพุทธองค์ พระบาลีนี้ซึ่งมาในสุภาชิตสูตรมีความหมายว่า สัจจะคือความจริงที่สื่อออกมาเป็นสัจจวาจาหมายถึงการพูดความจริง คนดีทั้งหลายย่อมแปลงสัจจวาจา คือพูดคำจริง ไม่พูดคำเท็จ เมื่อเขาพูดคำจริงออกไปแล้ว เขารักษาคำพูดนั้น ตามนัยพระบาลีที่ว่า “**สจฺจมนุรฺกฺเขยฺย พิงฺตามรักษา สัจจะ**” คนดีจึงเป็นคนพูดจริงทำจริง

อย่างไรก็ตาม ก่อนพูด คนเราเป็นนายของคำพูด แต่เมื่อพูดออกไปแล้ว คนเรากลายเป็นทาสของคำพูด ดังนั้น คนเราจึงต้องคิดทุกคำที่พูด ไม่ใช่พูดทุกคำที่คิด คนดีต้องมีกาลัญญุตาคือรู้จักเลือกเวลาที่จะพูดความจริง แม้จะมีธรรมภาชิตร์รับรองว่า “**สจฺจ เว อมตา วาจา วาจาจริงเป็นสิ่งไม่ตาย**” แต่ผู้พูดความจริงอาจตายได้ ถ้าไม่รู้จักกาลเทศะว่าเมื่อไรควรพูด เมื่อไรควรนิ่ง

ตั้งเรื่องทีพระพุทเจ้าตรัสเล่าไว้ในราชชาดก ต่อไปนี้

ในอดีตกาลนานมาแล้ว พระโพธิสัตว์อุบัติในกำเนิดนกแขกเต้ามีชื่อว่าราชะ นกแขกเต้านั้นมีน้องชื่อโปฏฐปาทะ นกแขกเต้าสองพี่น้องในขณะที่ยังเล็กอยู่ ได้ถูกนายพรานคนหนึ่งจับไปขายให้แก่พราหมณ์คนหนึ่งในกรุงพาราณสี พราหมณ์เลี้ยงดูนกแขกเต้าทั้งสองไว้ด้วยความรักเหมือนลูกของตน

วันหนึ่ง พราหมณ์ต้องการจะออกไปทำการธุรกิจค้านอกหมู่บ้านเป็นเวลาหลายวัน เขาเป็นห่วงว่านางพราหมณ์ผู้เป็นภรรยาของเขาจะนอกใจไปคบหาชายอื่น พราหมณ์จึงเรียกกนแขกเต้าทั้งสองมาสั่งให้คอยสอดส่องดูการกระทำของนางพราหมณ์เพื่อสืบดูว่านอกใจไปคบหาชายอื่นหรือไม่

ตั้งแต่วันที่พราหมณ์เดินทางออกไปจากหมู่บ้าน นางพราหมณ์ก็ประพฤติ นอกใจ คบหาชายอื่นหลายคนทีเวียนมาหาทั้งกลางวันและกลางคืน

นกโปฏฐปาทะผู้น้องเห็นดังนั้นจึงปรึกษานกราชะผู้พี่ว่า “ควรจะเตือนนางพราหมณ์ให้เลิกประพฤตินอกใจดีหรือไม่”

นกราชะตอบว่า “อย่าได้เตือนเลย มันอันตราย”

นกโปฏฐปาทะไม่เชื่อฟังคำของนกราชะ จึงไปต่อว่านางพราหมณ์ และบอกให้หยุดการกระทำที่นำอายนั้น

นางพราหมณ์โกรธนกโปฏฐปาทะที่บังอาจตักเตือน แต่ฝืนยิ้มแ้ม แสดงความรักต่อนกโปฏฐปาทะแล้วพูดว่า “เจ้าเป็นลูกของแม่ ตั้งแต่นี้ไปแม่จะไม่ทำผิดอีก มาใกล้ๆซิลูก”

พอนกโปฏฐปาทะเข้ามาใกล้ นางพราหมณ์ก็จับนกแล้วตะคอกใส่ว่า “เจ้าบังอาจนักทีพูดกะเราเช่นนี้ เจ้าช่างไม่รู้จักเจียมตัว” ว่าแล้วก็หักคอนกโปฏฐปาทะจนตายคามือแล้วโยนเข้าไปในเตาไฟ

สังจกถา ว่าด้วยความจริง

ฝ่ายพราหมณ์เมื่อทำธุรกิจการค้าเสร็จแล้วได้เดินทางกลับบ้าน หลังจากพักผ่อนแล้ว ได้ถามนกราระว่า ในเวลาที่เขาไม่อยู่ นางพราหมณ์ทำอะไร มีดีมีงามบ้างหรือไม่ นกราระตอบว่า “น โข ปนตฺ สุภณฺ คิริ สจฺจูปสฺสยฺหิตํ” เป็นต้น แปลความว่า “บัณฑิตจะไม่พูดความจริงที่พอฟุดออกไปแล้วต้องนอนตาย เหมือนนกแขกเต้าไปถูฐปาทะนอนตายอยู่ในเตาไฟ ฉะนั้น” ว่างแล้วนกราระผู้เป็นพระโพธิสัตว์ก็บินจากไป

การพูดความจริงโดยไม่รู้จักกาลเทศะทำให้นกแขกเต้าผู้น้องชื่อว่า โปฏฐปาทะถึงแก่ความตาย เข้าทำนองที่ว่า “ปลาหมอตายเพราะปาก” ข้อนี้ชวนให้นึกถึงคำกลอนที่ว่า “ไม่ถูกถามอย่าตะกลามตะกละกล่าว ไก่สามหาวมิใช่ยามตะกลามขัน กลัวไว้หน้ากล้าไว้หลังระวังทัน คนทุกวันแปดเหลี่ยมและแปดคม” ด้วยเหตุนี้ ในอภัยราชกุมารสูตร พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “วาจาที่ไม่ควรกล่าวคือวาจาที่ไม่จริง ไม่แท้ ไม่มีประโยชน์ ไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น สำหรับวาจาที่ควรกล่าว คือวาจาที่จริงแท้ มีประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นที่ชอบใจหรือไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น แต่เมื่อจะกล่าววาจาเช่นนั้นก็ต้องมีกาลัญญา คือรู้จักเลือกเวลาที่จะกล่าววาจานั้น”

พระพุทธเจ้าเลือกเวลาที่จะตรัสวาจาที่จริงแท้ มีประโยชน์ แม้บางครั้งคนฟังจะไม่ชอบใจก็ตาม ดังกรณีที่ทรงตำหนิพระเทวทัตด้วยถ้อยคำรุนแรง ในกรณีนี้ พระพุทธองค์เปรียบผู้ว่ากล่าวตักเตือนด้วยความหวังดีว่า เหมือนพ่อแม่ที่ล้วงเอาก้างหรือหนามที่ติดคอออกจากลำคอของเด็กน้อย ขณะที่ล้วงก้างหรือหนามออกมานั้น เด็กน้อยอาจเจ็บปวดทรมานทुरาย แต่พ่อแม่ก็ต้องทำเพื่อความปลอดภัยของเด็กน้อย ฉะนั้น ผู้ว่ากล่าวตักเตือนในเรื่องที่คนไม่ชอบฟังก็ฉนั้น คือให้ว่ากล่าวตักเตือนด้วยหวังประโยชน์แก่ผู้ถูกว่า

กล่าวตักเตือน แต่ต้องเลือกเวลาที่เหมาะสมว่าเมื่อไรควรว่ากล่าวตักเตือน ดัง
คำกล่าวที่ว่า “ชมลูกน้องให้ชมต่อหน้าสาธารณชน แต่เวลาตำหนิลูกน้อง
ให้ทำตอนอยู่ตามลำพังสองต่อสอง”

เกณฑ์ในการตัดสินใจว่าเมื่อไรควรพูดความจริงก็คือ ประโยชน์ที่เกิด
จากการพูดความจริงนั้น ถ้าพูดความจริงแล้วไม่เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง
และคนอื่นก็ให้นิ่งเสีย ดังกรณีของนกแขกเต้าโพธิสัตว์ในราชชาดก ที่พรรณนา
มาแล้วนั้น

หรือในกรณีที่แพทย์หนึ่งไม่บอกความจริงแก่ผู้ป่วยเป็นมะเร็ง เพราะถ้า
บอกไปแล้วเขาอาจจะหมดกำลังใจ อาการทรุดหนักลง จึงบอกเฉพาะญาติ
สนิท ปรีक्षाกันว่าเมื่อไรควรจะบอกความจริง ตามกาลเทศะที่เหมาะสม

แต่ในกรณีของแพทย์ที่ตรวจพบคนไข้ที่ติดโควิด - ๑๙ จะเก็บไว้ไม่
ได้ เพราะเขาจะเป็นพาหะ นำไปแพร่ให้กับคนใกล้ชิดอื่นๆ การพูดความจริง
เรื่องนี้ต้องเร่งด่วน อย่าเก็บเป็นความลับถ้าคนไข้ติดโควิด - ๑๙ มิฉะนั้นก็
จะเกิดภาวะที่ว่า “กว่าถั่วจะสุกงาก็ไหม้” กว่าจะได้รักษาตัวผู้ป่วยโควิด
ไปโรงพยาบาล ถั่วสุก งาไหม้คือคนอื่นติดโควิด

ดังนั้นความจริงบางอย่างต้องรีบพูด เพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
อีกเกณฑ์หนึ่งในการตัดสินใจว่าเมื่อไรควรพูดความจริงก็คือความเป็นธรรม
หมายถึงความจริงนั้นเป็นเรื่องถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ถ้าความจริง
นั้นเป็นเรื่องที่ผิดหลักศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมืองก็ไม่ต้องพูดและไม่ต้อง
รักษาคำพูดนั้น

สังจกกา ว่าด้วยความจริง

ยกตัวอย่าง เช่น โจรเขียนป้ายประกาศว่าจะเข้าปล้นบ้านนี้ในเวลา
เที่ยงคืน ในกรณีนี้โจรไม่ต้องรักษาสัจจะคือไม่ต้องเข้าปล้นจริงตามที่ประกาศ
ไว้ เพราะการปล้นไม่เป็นธรรม เนื่องจากขัดกับหลักศีลธรรมและกฎหมาย
บ้านเมือง พระพุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่องการไม่ต้องรักษาสัจจะที่ไม่เป็นธรรมไว้
ใน อายาจิตภัตตชาดก ดังต่อไปนี้

ในอดีตกาล มีพ่อค้าคนหนึ่งในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในแคว้นกาสิ ทำพิธี
บนบานศาลกล่าวแก่รุกขเทวดา ผู้สิงสถิตอยู่ที่ต้นไทรใกล้ประตูหมู่บ้านว่า ถ้า
เดินทางไปค้าขายต่างเมืองแล้วกลับมาโดยสวัสดิภาพก็จะแก้บนด้วยการฆ่า
สัตว์บูชายัญใต้ต้นไทรนี้ ว่าแล้วเขาก็ออกเดินทางไปเป็นเวลานานจนกระทั่ง
เดินทางกลับมาถึงหมู่บ้านโดยปลอดภัย เขาเข้าใจว่ารุกขเทวดาได้ดลบันดาล
ให้เขาแคล้วคลาดปลอดภัย เขานึกถึงคำสัตย์ญาที่ให้ไว้กับรุกขเทวดาจึงเตรียม
การแก้บนด้วยการจับสัตว์มีชีวิตจำนวนมากมามัดไว้ใต้ต้นไทรเพื่อฆ่าบูชายัญ

รุกขเทวดาประจำต้นไทรปรากฏตนให้พ่อค้าเห็นแล้วกล่าวว่า “สเจ
มฺยุเจ เปจฺจ มฺยุเจ” เป็นต้น แปลความว่า “ถ้าท่านคิดจะเปลื้องตนให้พ้น
จากข้อผูกมัดที่สัตย์ญาไว้กับเราด้วยการทำบาปกรรมเช่นนี้ ท่านไม่มีทาง
เปลื้องตนให้หลุดพ้นได้ กลับจะติดกับดักแห่งบ่วงกรรมหนักเข้าไปอีก
เพราะนักปราชญ์หาได้แก้บนด้วยการฆ่าสัตว์อย่างนี้ไม่ การแก้บนอย่าง
นี้เป็นกับดักของคนพาล” พูดจบแล้ว รุกขเทวดาก็หายตัวไป พ่อค้าคนนั้น
ได้สติว่าเขาไม่จำเป็นต้องรักษาคำสัตย์ญาที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
เขาจึงล้มเลิกพิธีบูชายัญแล้วกลับตัวใหม่กลายเป็นคนดีที่อยู่ในศีลธรรม

รวมความว่า คนดีย่อมรักษาคำสัตย์ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

เท่านั้น พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์เป็นพระดีผู้รักษา
คำสัตย์ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ท่านจึงเป็นพระจริงที่พูดจริงทำจริง
ดังจะเห็นได้จากการที่ท่านปฏิบัติศาสนกิจตามหลักธรรมมาภิบาลข้อโปร่งใส
ซื่อสัตย์สุจริตจนมีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ ถึงกับได้รับความไว้วางใจ
ให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
ประจำหนตะวันออก และเป็นประธานกรรมการบริหารศูนย์ประสานงาน
สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย

ท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์ได้บวชถวายชีวิตอุทิศตนเพื่อ
พระพุทธศาสนา มีศีลาจารวัตรตรงตามควรแก่การกราบไหว้บูชาและยึด
ถือเป็นปฏิธานาคติ คือแบบอย่างของอนุชนคนรุ่นต่อไป ข้อนี้ชวนให้รำลึก
ถึงพุทธภาษิตที่ว่า “รูป ชีรติ มจจانی นามโคตตํ น ชีรติ” แปลความว่า
“ร่างกายของสัตว์ทั้งหลายเสื่อมสลายไป แต่ชื่อเสียงเกียรติคุณความดีหา
ได้ดับสลายไปไม่” สอดคล้องกับบทกลอนที่ว่า

“อันความดีที่ทำไว้กับใครนั้น
ไม่มีวันลับหายในกายหน้า
กายอาจเลื่อนลับหายจากสายตา
ดีไม่ลาลับหายจากสายใจ”

เพราะได้ดำรงมั่นอยู่ในสัจจะที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมดัง
พรณนา มา ท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์จึงสามารถพัฒนาชีวิตของตน
ให้เพียบพร้อมด้วยอรรถกถาสมบัติและปรหิต สามารถปฏิบัติบำเพ็ญประโยชน์
แก่ประเทศชาติ พระศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอเนกประการ

สังจกกา ว่าด้วยความจริง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่กิจการพระศาสนาในจังหวัดฉะเชิงเทรา คณะสงฆ์และ
ศิษยานุศิษย์อุบาสกอุบาสิกา เมื่อระลึกถึงคุณูปการที่ท่านเจ้าคุณได้บำเพ็ญ
ไว้อย่างไพศาล จึงพร้อมใจกันจัดการบำเพ็ญกุศลสวดมนต์อย่างโอฬารในวันนี้
อิมินา กตปุญญেন ขออำนาจแห่งบุญกุศลทักษิณานุประทานที่คณะท่านเจ้า
ภาพได้ร่วมกันบำเพ็ญให้เป็นไปซึ่งดำรงอยู่ด้วยดีในหมู่สงฆ์ จงเป็นพลวปัจจัย
ผลดีอิฏฐวิบากสุขสมบัติเพิ่มบารมีธรรมยิ่งขึ้นไปในสัมปรายภพแต่**พระเดช**
พระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมมังคลาจารย์ (ประยงค์ ปิยวณฺโณ) อดีตเจ้า
อาวาสวัดโสธรวราราม วรวิหาร และอดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๒ สมดัง
เจตนาปรารภทุกประการ

รับประธานแสดงพระธรรมเทศนาในสังฆสภา พอสมควรแก่เวลา ขอ
สมมติยุติลงคงไว้แต่เพียงเท่านี้

เอวี่ ก็มีด้วยประการฉะนี้

สังกถา ว่าด้วยความจริง ๑๔

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

สังกถา ว่าด้วยความจริง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

**“ปลาหมอชอบพ่นน้ำทำให้เห็น สุดท้ายเป็นจุดตายให้คนจับ
คนปากพล่อยเช่นกันปล้นล้วงลับ พบจุดอับเพราะวาจาที่พาที”**